

Νέρωνας - Ο λαοφιλής και φιλέλληνας αυτοκράτορας που κατασυκοφαντήθηκε από τους χριστιανούς

Απροσδόκητη είναι για εσάς, Έλληνες, η δωρεά μου -αν κι όχι ανέλπιστη της μεγαλοφροσύνης μου- την οποία ούτε κι εσείς οι ίδιοι θα τολμούσατε να ζητήσετε.

Όλοι εσείς, Έλληνες, που κατοικείτε στη γη της Πελοποννήσου, λάβετε από σήμερα, μετ' απαλλαγής οποιουδήποτε φόρου, την ελευθερία σας· μια ελευθερία, που μέχρι τώρα δεν είχατε την ευκαιρία να χαρείτε, επειδή ήσασταν υπόδουλοι, είτε στους ξένους, είτε στον ίδιο σας τον εαυτό.

Μακάρι να σας έδινα την ελευθερία, όταν η Ελλάδα άκμαζε, έτσι ώστε να απολαύσουν περισσότεροι τη χάρη. Μέμφομαι τον χρόνο που μου προεξάντλησε το μέγεθος της χάριτος.

Αλλά και τώρα, όχι από οίκτο αλλά από αγάπη, σας ευεργετώ κι ευχαριστώ τους θεούς σας, οι οποίοι με προστάτευσαν και στη στεριά και στη θάλασσα, παράσχοντάς μου έτσι την ευκαιρία να σας ευεργετήσω. Διότι, πόλεις απελευθέρωσαν κι άλλοι ηγεμόνες, αλλά ο Νέρων απελευθέρωσε ολόκληρη επαρχία.

(«Ο λόγος του Νέρωνα στην Κόρινθο» [βρέθηκε το 1888 στην Καρδίτσα, χαραγμένος πάνω σε πλάκα, από τον Γάλλο αρχαιολόγο Μορίς Χολό])

Ο Νέρων, χρίστηκε αυτοκράτορας στη Ρώμη σε ηλικία 17 χρονών, το 54 μ.Χ., αμέσως μετά τη δολοφονία του Κλαύδιου -πολλοί ισχυρίζονται πως τον δηλητηρίασε η μητέρα του Νέρωνα, Αγριππίνα. Την αναρρίχηση του στο αυτοκρατορικό αξίωμα, την οφείλει αποκλειστικά και μόνο στις προσπάθειες της μητέρας του. Η ακόλαστη αυτή γυναίκα, με τ' ακόρεστο πάθος της για εξουσία, αμέσως μόλις πέθανε ο δεύτερος σύζυγός της Κλαύδιος, ενέργησε αστραπιαία ώστε να μην απωλέσει τους γλυκούς χυμούς της εξουσίας. Σε συνεργασία με τον «praefectus praetorio» Αφράνιο Βούρρο, που ανέλαβε να πείσει τον στρατό, έχρισε τον Νέρωνα αυτοκράτορα. Οι τυχόν υποστηρικτές του νόμιμου διάδοχου, Βρετανικού, πιάστηκαν εξ απήνης και δεν αντιδράσανε.

Απ' την πρώτη στιγμή της βασιλείας του, ο Νέρων κατανόησε, με χαρακτηριστική για την ηλικία του ωριμότητα, ότι η παρουσία της μητέρας του στο παλάτι, αποτελούσε πρόκληση στο κοινό αίσθημα. Προσπάθησε να την απομακρύνει με εύσχημο τρόπο, αποδίδοντάς της τον τίτλο-παρηγοριά, της «Καλύτερης των μητέρων». Μα η Αγριππίνα δεν είχε σκοπό να καταθέσει εύκολα τα όπλα. Προσεταιρίστηκε τον...Βρετανικό κι άρχισε να συνωμοτεί μαζί του ενάντια στον γιο της. Σύντομα, ο κύκλος της συνωμοσίας μεγάλωσε. Οι πρώτες φιλολαϊκές πράξεις του Νέρωνα, έσπειραν τον πανικό σ' αρκετούς αριστοκράτες. Η ατμόσφαιρα εκτονώθηκε κάπως με τον θάνατο του Βρετανικού το 55 μ.Χ. Η πλειονότητα των ιστορικών συμφωνεί, πως ο Βρετανικός έπεσε θύμα σκευωρίας .

Τον πρώτο χρόνο της βασιλείας του, η Σύγκλητος εντυπωσιασμένη απ' την μεγάλη δημοτικότητα, που απέκτησε σε τόσο σύντομο διάστημα, του απένειμε τον τίτλο του «Πατέρα του ρωμαϊκού λαού». Στο πρώτο του γραπτό πάλι, η Σύγκλητος έσπευσε να τον τιμήσει με το πρώτο βραβείο λογοτεχνίας. Μια πράξη δηλαδή, καθαρά πολιτική. Ο Νέρωνας όμως, αρνήθηκε το βραβείο, λέγοντας πως αυτό δεν του αξίζει. Απευθυνόμενος στους Συγκλητικούς, τους παρακάλεσε να δείξουν υπομονή ώσπου να ωριμάσει λογοτεχνικά. Η άρνησή του προκάλεσε μεγάλη εντύπωση, σ' όλο το κοινωνικό φάσμα. Δεν ήταν και λίγο πράγμα, ένα παιδί 17 μόλις χρονών, να δείχνει τέτοια αυτογνωσία.

Απ' τις πρώτες μέρες που ανέλαβε αυτοκράτορας, έδειξε ιδιαίτερη ευαισθησία

στα προβλήματα που απασχολούσαν τον φτωχό λαό. Συνέλαβε αμέσως την ηχώ τους. Ένα απ' τα πρώτα του διατάγματα αντικαθιστούσε τη χορήγηση απλού ψωμιού στον σιτευόμενο απ' το κράτος λαό, με καθημερινά πλούσια γεύματα στο ύπαιθρο. Ένα δεύτερο διάταγμά του, καταργούσε τα πολυτελή εστιατόρια, που τα πολυτελή εδέσματα που πρόσφεραν στους αριστοκράτες πελάτες τους, αποτελούσαν πρόκληση στα μάτια του φτωχόκοσμου. Αλλά οι μόνοι που δεν εντυπωσιάστηκαν απ' τη σοφία των πράξεών του, ήταν οι κρατικοί υπάλληλοι και οι Συγκλητικοί. Ο Σουετώνιος, μας πληροφορεί, πως απ' τα 13 του χρόνια ήδη, είχε εντυπωσιάσει τον περίγυρό του, με τη σύνεση και την τιμιότητά του. Στα 15 του χρόνια, η Σύγκλητος του παραχώρησε το δικαίωμα να εκδικάζει σοβαρές υποθέσεις. Κάτι, δηλαδή, χωρίς προηγούμενο στα ρωμαϊκά χρονικά. Το γεγονός προκάλεσε το μένος του Κλαύδιου, που φύλαγε για τον εαυτό του τον ρόλο του υπέρτατου κριτή.

Φύση ευαίσθητη και καλλιτεχνική ο Νέρων, προσπάθησε με κάθε δυνατό τρόπο να προωθήσει τα γράμματα και τις τέχνες προς τον λαό, για τον οποίο έτρεφε μια παθολογική, θα λέγαμε, αγάπη. Μ' αυτοκρατορικά διατάγματα, υποχρεώνονται οι θίασοι και τα θέατρα να προσαρμόσουν το ρεπερτόριό τους στη λαϊκή κουλτούρα. Αυτό είχε τη δική του σημασία. Το καλλιτεχνικό θέαμα και γενικά η κουλτούρα, προέρχονταν κι απευθύνονταν σ' έναν μόνο χώρο: Τον κυρίαρχο δουλοκτητικό. Τόσο στην υπόθεση των έργων, όσο και στην παρουσίασή τους, απεικονίζονταν τα ολιγαρχικά βιώματα. Οι άνθρωποι του λαού εμφανίζονταν σποραδικά, μόνο και μόνο για να σατιριστούν δυσφημιστικά οι «χοντροκομμένοι» τους τρόποι. Τώρα όμως, οι θίασοι διατάσσονταν να «τραγουδούν μόνο λαϊκά άσματα». Η απόφαση αυτή θεωρήθηκε απ' τους ολιγαρχικούς, σαν ιεροσυλία ενάντια στην τέχνη. Με αλλεπάλληλα διατάγματα, θεσπίστηκαν δωρεάν καθημερινά θεάματα, στις πλατείες και στους δρόμους. Όλες αυτές οι ενέργειες, σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται κάτω απ' το παραποιημένο πρίσμα του «άρτος και θεάματα». Οι ενέργειες αυτές αποσκοπούσαν στην πολιτιστική ανύψωση του λαού. Σε μια εποχή που η γνώση λογιζόταν αποκλειστικό κτήμα της άρχουσας τάξης, τούτες οι εκδηλώσεις λειτουργούσαν σαν δημόσια εκπαίδευση.

Ο Νέρων χτύπησε αμείλικτα τα πλούσια στρώματα... Ο Πλίνιος, μας αποκαλύπτει ότι ο Νέρωνας εξόντωσε τους έξι πλουσιότερους γαιοκτήμονες της Αφρικής. Στόχος του, η δήμευση των κτημάτων τους. Ο Πλίνιος, σαν καλός αριστοκράτης, αποφεύγει να μας πει αν ο Νέρων σφετερίστηκε για προσωπικό όφελος την κατασχεμένη γη ή έβαλε ακτήμονες να την καλλιεργήσουν. Η ύπαρξη όμως

μεγάλων κρατικών κτημάτων στην Αφρική, στο τέλος του 1ου αιώνα μ.Χ., μας πείθει για το δεύτερο.

Ο Σουετώνιος πάλι, αγανακτεί για τις αλόγιστες σπατάλες του Νέρωνα, προκειμένου να γίνει «αρεστός στον όχλο». Ας παρατηρήσουμε, πως για να ικανοποιηθεί ο «όχλος», θα πρέπει οι «αλόγιστες σπατάλες» να καλύπτανε κάποιες ζωτικές του ανάγκες. Αυτομάτως όμως, οι «σπατάλες» μετατρέπονται σε «κρατικές δαπάνες για την καλύτερευση του λαϊκού βιοτικού επιπέδου».

Είναι να γελάει κανείς με την ηλιθιότητα -επικίνδυνη ηλιθιότητα όμως- μερικών θεολόγων πάνω στο ζήτημα των παροχών του Νέρωνα προς τον λαό. Μη μπορώντας να παρακάμψουν την ομοφωνία των αρχαίων πηγών, σχετικά με τη φιλολαϊκότητα του Νέρωνα, επιχειρούν αισχρές ακροβασίες, πάνω στην πλάτη της Ιστορίας. Ο στόχος είναι ένας και δοκιμασμένος: Η παραχάραξη οποιουδήποτε στοιχείου που θα μπορούσε να συνεργήσει στην αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας. Στην περίπτωσή μας, δεν πρέπει για κανέναν λόγο ν' αποκρυσταλλωθεί το θέμα της φιλολαϊκότητας του Νέρωνα. Κάτι τέτοιο θα δημιουργούσε ερωτηματικά, σχετικά με την ποιότητα του διεφθαρμένου χριστιανικού πάθους ενάντιά του. Και γνωρίζουν άριστα, ότι έτσι και δημιουργηθεί το πρώτο ερωτηματικό, η λεωφόρος της αλήθειας θ' ανοίξει διάπλατα.

Σ' αυτά τα καλούπια σκέψης κινούμενος ο Έρικ Μπρέινχολστ, σημειώνει δίχως να ντρέπεται καθόλου: *«Η δήθεν γενναιοδωρία του Νέρωνα προς τον λαό, προέρχεται απ' τη σχιζοφρενική του τάση για αυτοπροβολή. Ήταν ένας επιδειξιμανής και τίποτα παραπάνω»* («Οι διωγμοί των πρώτων χριστιανών»). Αληθινά, τούτο το θανάσιμο μίσος ενάντια στο Νέρωνα, κεντρίζει αμέσως το ενδιαφέρον ενός καθαρού μυαλού. Το ερώτημα είναι καίριο: Γιατί; Η τιμωρία που επιφύλαξε ο Νέρων για τους χριστιανούς, κρίνεται απόλυτα αιτιολογημένη. Καίγοντας οι τελευταίοι τη Ρώμη, δημιουργούσαν ταυτόχρονα και δεκάδες χιλιάδες θύματα. Θύματα, που στη συντριπτική τους πλειοψηφία ανήκαν φτωχά λαϊκά στρώματα της πόλης. Κι αυτό, γιατί μόνο αυτοί κατοικούσαν στην καρδιά της πόλης. Ζούσαν στοιβαγμένοι σε άθλιες ξύλινες παράγκες, δίχως κανενός είδους μεσοτοιχία ανάμεσά τους. Χιλιάδες μικρές παράγκες κολλημένες η μια στην άλλη. Οι Ρωμαίοι με κάποια οικονομική επιφάνεια, ζούσαν σε ευρύχωρα πέτρινα σπίτια, στα προάστια της πόλης. Αλλά, ανεξαρτήτως απ' αυτή τη θλιβερή τους πράξη, η τιμωρία που τους όρισε ο Νέρων, είναι μάλλον μικρή. Δε μιμήθηκε την αντεκδίκηση των Τιβέριου και Κλαύδιου, να τους εξορίσει τελείως. Τιμωρήθηκαν μερικοί παραδειγματικά και το ζήτημα έληξε. Καμμιά απολύτως

σχέση με τα αντιχριστιανικά πογκρόμ, ορισμένων ηγεμόνων της Μεσογείου. Ο Αδριανός, ο «έκφυλος», ο «πρόστυχος», αυτός που ξεθεμέλιωσε την «άγια πόλη» της Ιερουσαλήμ, όχι μόνο δεν καταδικάζονται τα αίσχη του, μα υμνείται κιόλας. Η χυδαία του πράξη να θεοποιήσει τον νεκρό εραστή του, αφήνει αδιάφορους τους χριστιανούς. Ο Μαρσέλ Μπριόν λ.χ., φτάνει στην κατάντια να τον αποκαλέσει «ανθρωπιστή» («Évolution et decadence des peuples»).

Ούτε λοιπόν ο κοιλιόδουλος Κλαύδιος, ούτε κι ο έκφυλος Αδριανός, σκοτίζουν τη χριστιανική παραφιλολογία. Είναι ο άκακος κι ευαίσθητος Νέρων που συγκεντρώνει πάνω του το πιο απάνθρωπο μίσος. Τον διασύρουν, δημιουργώντας ψεύτικα επεισόδια, που τα χώνουν στα έργα των Τάκιτου, Σουετώνιου κ.λπ. Π.χ. η λύρα που τον βάζουν να παίζει, ενώ η πυρκαγιά σαρώνει τη Ρώμη.

Η περίοδος της βασιλείας του Νέρωνα, αποτελεί την πραγματική χρυσή εποχή της ρωμαϊκής ιστορίας. Στις μέρες του ανεγέρθηκαν πάμπολλα περίφημα υδραγωγεία, κτήρια, συντριβάνια, πάρκα. Μέγας θαυμαστής της ελληνικής τέχνης, στόλισε κάθε σημείο της Ρώμης, με τα ωραιότερα δημιουργήματα των κυριότερων Ελλήνων καλλιτεχνών της εποχής.

Μα το μεγάλο όραμά του παραμένει πάντα η καλύτερευση των συνθηκών ζωής του φτωχού λαού. Το μεγαλύτερο μέρος των έργων του, συνδέεται άμεσα με την πλήρωση κάποιας λαϊκής ανάγκης. Μ' ένα του διάταγμα, υποχρεώνει όλα τα ιδιωτικά γυμναστήρια ν' ανοίξουν τις πόρτες τους στον φτωχόκοσμο. Το δικαίωμα άθλησης μέχρι τότε, το είχαν μόνο οι αριστοκράτες. Ένας σεβαστός αριθμός ενεργειών του, στρέφεται προς την ανύψωση του λαϊκού πολιτιστικού επίπεδου. Χτίζει ένα τεράστιο λαϊκό θέατρο, στο Πεδίο του Άρεως. Παράλληλα καταργεί τα αιμοχαρή θεάματα του ιπποδρόμου, αντικαθιστώντας τα με αγώνες ποίησης, μουσικής, θεάτρου.

Η κατάργηση των αιματηρών «θεαμάτων», προκαλεί την αντίδραση όσων θησαύριζαν εκμεταλλευόμενοι τις ανατριχιαστικές ανθρωποσφαγές. Τον κατηγορούν πως οραματίζεται μια νεολαία άβουλη και θηλυπρεπή. Γι' αυτό και καταργεί τις αιματοχυσίες, που διαπλάθουν και τονίζουν την αρρενωπότητα. Δυστυχώς, δεν ήταν μόνο οι τότε αριστοκράτες που κατηγόρησαν το Νέρωνα για τούτη την πράξη του. Υπήρξαν κάμποσοι οι κοντόφθαλμοι κι οι αντιδραστικοί, στους δυο τελευταίους μας αιώνες, που έτρεξαν να ταυτιστούν με την τότε αριστοκρατική λασπολογία. Ο Ερνέστ Ρενάν λ.χ., με τη γνωστή του κενότητα, στην απαγόρευση των μονομαχιών, ανακαλύπτει τη ζήλια του Νέρωνα για τη δόξα

των μονομάχων («Le contre-Jesus»). Ο Σαρλ Λουί Μπριόν -διαφορετικός από τον προηγούμενο Μπριόν, αλλά το ίδιο σκοταδιστής- πάλι, ισχυρίζεται κάτι παρόμοιο. Προσθέτει ακόμα, πως μια απ' τις κυριότερες αιτίες που ώθησαν τον Νέρωνα σ' αυτή την απόφαση, ήταν η κρυφή του ελπίδα ότι ο ιππόδρομος θ' ανέβαζε μόνο δικά του έργα («Moralité Chrétienne»).

Στα 62 μ.Χ. ο Νέρων θέσπισε ένα δημόσιο ταμείο. Σκοπός του η αποτελεσματικότερη βοήθεια του κράτους προς τα χαμηλά στρώματα. Η συνεισφορά του ίδιου για το σκοπό του ταμείου, ήταν εξήντα εκατομμύρια χρυσά νομίσματα τον χρόνο, απ' την προσωπική του περιουσία. Πάταξε αμείλικτα την αισχροκέρδεια, που μοναδικό της θύμα ήταν ο λαός. Απαγόρευσε αυστηρά τις ανατιμήσεις και τις κερδοσκοπίες στο σιτάρι και στα υπόλοιπα προϊόντα λαϊκής κατανάλωσης. Ένα άλλο μέτρο του, που προκάλεσε θύελλα αντιδράσεων, είναι και τούτο: Επέβαλε πολύ σκληρή φορολογία στους ηγεμόνες της αυτοκρατορίας που κατοικούσαν στη Ρώμη και που τα έξοδά τους παρουσιάζονταν μεγαλύτερα απ' τα έσοδα. Είναι προφανές, ότι τα ελλείμματα των παρουσιαζόμενων εσόδων, καλύπτονταν με οργιώδη καταλήστευση των λαών της περιφέρειάς τους. Χρειάζεται λοιπόν ν' απορούμε που στις περιοχές τους εκκολάφθηκε η χριστιανική αντινερωνική συνωμοσία; Οι περισσότεροι από δαύτους θ' αναδειχτούν σε «πρωθιερείς» του Θεού-«Χριστού». Ο Νέρων τους «ξεδόντιασε», όταν απέδωσε την ελευθερία σε δεκάδες προσαρτημένες περιοχές, δημιουργώντας εκατομμύρια απελεύθερους. Οι ηγεμόνες αυτοί δέχτηκαν ένα οδυνηρό χτύπημα· τώρα πια δεν είχαν το δικαίωμα ν' απομυζούν ανεξέλεγκτα τους υπηκόους τους. Τώρα, οι τελευταίοι ήταν ένα είδος Ρωμαίων πολιτών. Συνεπώς απολάμβαναν όλα τα προνόμια που εγγυόταν ο «τίτλος». Ήταν σε μεγάλο βαθμό θωρακισμένοι, απέναντι στις αυθαιρεσίες των βασιλιάδων τους.

Ένα απ' τα πιο ανθρώπινα νερωνικά μέτρα, αφορούσε το θέμα των υιοθεσιών. Μέχρι τότε ίσχυε ένας νόμος -πιθανότατα του Αυγούστου- που πρόβλεπε τη φορολογική απαλλαγή εκείνων που υιοθετούσαν ορφανά παιδιά. Γρήγορα όμως το μέτρο φθάρηκε κι έγινε πρόσχημα πλουτισμού των επιτήδειων. Οι ψεύτικες υιοθεσίες ήταν στην ημερήσια διάταξη. Ο Νέρωνας έβαλε τέρμα σ' αυτή τη χυδαία ιστορία. Θέσπισε μέτρα για τον αποτελεσματικό έλεγχο της αυθεντικότητας κάθε υιοθεσίας. Απ' την άλλη, διπλασίασε τις παροχές στους αληθινούς υιοθετούντες. Τέλος, ψήφισε βαρύτατες τιμωρίες για τους υιοθετούντες με πλαστά στοιχεία. «Ο νόμος έγινε για να απαλύνει την ανθρώπινη δυστυχία κι όχι για να πλουτίζουν οι επιτήδαιοι εκμεταλλευτές του παιδικού

πόνου». Μ' αυτά τα λόγια έμπασε στη Σύγκλητο τη μεταρρύθμισή του στο ζήτημα (Σουετώνιος - «Νέρων» 27).

Μπορούμε, λοιπόν, να κατανοήσουμε περίφημα την οργή της ολιγαρχίας για τον Νέρωνα, αν λάβουμε υπ' όψιν και τρία δεδομένα:

α) Στα χρόνια του δεν έγινε ούτε ένας επεκτατικός πόλεμος.

β) Τεράστιες υπόδουλες περιοχές, απέκτησαν την αυτοτέλειά τους. Στους απελεύθερους, αναγνωρίστηκε το δικαίωμα του Ρωμαίου πολίτη.

γ) Τα δυο παραπάνω γεγονότα δημιουργούν ένα τρίτο, με ανυπολόγιστη εξελικτική αξία: Το σύστημα της δουλοπαροικίας. Το εργαλείο-δούλος, χάνει ολοένα τη σημασία του στη μαζική παραγωγή. Περιορίζεται στα όρια της σπιτικής πολυτέλειας και της παραγωγής πολύτιμων αντικειμένων.

Στα 56 μ.Χ. οι αριστοκράτες της Συγκλήτου, απηυδισμένοι απ' τη φιλική προς τους δούλους πολιτική του Νέρωνα, επιχείρησαν ν' αμυνθούν. Προσπάθησαν να περάσουν έναν νόμο που παραχωρούσε στους παλιούς ιδιοκτήτες απελεύθερων δούλων, το δικαίωμα να τους αφαιρούν την ελευθερία, όταν το κρίνουν σκόπιμο. Ο Νέρων, τσάκισε αλύπητα αυτό το έκτρωμα νόμου. Ο λόγος που εκφώνησε στη Σύγκλητο υπεραμυνόμενος της ελευθερίας των απελεύθερων είναι ένα πραγματικό μνημείο ανθρωπιάς. Κλείνοντας τον λόγο του, στράφηκε προς τους Συγκλητικούς και τους υπενθύμισε ένα παλιό ρωμαϊκό «αξίωμα»... Σύμφωνα μ' αυτό, όποιες κι αν είναι οι αντιθέσεις που χωρίζουν τις διάφορες τάξεις του λαού, η ελευθερία πρέπει να είναι κτήμα όλων.

Ωστόσο, στα 61 μ.Χ., η αριστοκρατία κατάφερε να πάρει μια φρικιαστική εκδίκηση... Το ζήτημα γεννήθηκε όταν ο «praefectus» Πεντάνιος Σεκούντος, δολοφονήθηκε από κάποιον δούλο του. Η ολιγαρχία χύμηξε πάνω στον Νέρωνα, απαιτώντας την εφαρμογή ενός παλιού νόμου, που πρόβλεπε για την περίπτωση αυτή, την εξόντωση όλων των δούλων που βρίσκονταν στο σπίτι τη στιγμή της δολοφονίας. Στη συγκεκριμένη, υπόθεση θα έπρεπε να εκτελεστούν 400 άνθρωποι. Ο Νέρων δοκίμασε ν' αντιδράσει, αρνούμενος να επικυρώσει τούτη τη μαζική δολοφονία. Γρήγορα όμως αναγκάστηκε να δει πως δεν διέθετε κανένα στήριγμα στις ανώτερες τάξεις. Προσπάθησε να χρονοτριβήσει, ελπίζοντας ότι θα ξεθυμάνει η οργή των Συγκλητικών. Στο μεταξύ ο λαός ξεχύθηκε στους δρόμους ζητώντας τη ματαίωση της εκτέλεσης των 400 δούλων. Προς στιγμή φάνηκε πως η Σύγκλητος θα υποχωρούσε. Αλλά τη μέρα της συζήτησης, ο ηγέτης της δημοκρατικής αντιπολίτευσης Γάιος Κάσσιος, απόγονος του ενός απ' τους δολοφόνους του Καίσαρα, έβγαλε έναν επιθετικότατο όσο κι απάνθρωπο λόγο,

Στην αρχή τόνισε, πως η επιείκεια στους δούλους, μόνο καταστροφικά αποτελέσματα μπορούσε να έχει. «Μόνο με τον φόβο», κατάληξε, «είναι δυνατόν να φρονιμεύσουν αυτά τα εκτρώματα της ανθρωπότητας»(!). Ύστερα απ' τον λόγο του Κάσσιου, οι σκοταδιστές της Συγκλήτου αποφάσισαν ομόφωνα, πως πρέπει να εφαρμοστεί ο νόμος και να εκτελεστούν οι 400 δούλοι.

Ο Νέρων αναγκάστηκε να υποχωρήσει, αλλά μόνο προσωρινά. Σύντομα πέρασε στην αντεπίθεση, επικουρούμενος απ' όλα τα λαϊκά στρώματα. Έτσι, όταν οι αριστοκράτες ενθαρρυμένοι απ' τη νίκη τους, θέλησαν να ψηφίσουν μια πρόταση για να εξοριστούν οι απελεύθεροι, σκόνταψαν στην αποφασιστική του άρνηση. Η μάχη δόθηκε ξανά στη Σύγκλητο. Εκεί ο Νέρων, επευφημούμενος από πλήθος κόσμου που παρακολουθούσε τη συνεδρίαση, πήρε τον λόγο. Η συμπόνια κι η ευσπλαχνία, τόνισε, αποδεικνύονταν ανίκανες να μαλακώσουν τα παραδοσιακά έθιμα. Εκείνο που απόμενε να γίνει, ήταν να φροντίσουν τουλάχιστον οι Ρωμαίοι να μη τα κάνουν ακόμα σκληρότερα. Τα λόγια του υποδέχτηκε ένα παραλήρημα ενθουσιασμού απ' τον κόσμο. Τρομαγμένοι οι δημοκρατικοί, έσπευσαν ν' αποσύρουν αμέσως την πρόταση. Πάνω στο ζήτημα της διαμάχης του Νέρωνα με τους Συγκλητικούς για τους δούλους, ο Φ. Μορουά παρατηρεί: «Πόσα μαθήματα ανθρωπισμού θα μπορούσαν να πάρουν οι διάφοροι φλύαροι θεολόγοι, μελετώντας τη ζωή του Νέρωνα...» («Études sur l'histoire romaine»).

Τα επόμενα δυο αυτοκρατορικά διατάγματα, κατάφεραν ισχυρό πλήγμα στη δουλοκτητική εποχή. Το πρώτο, παραχωρούσε στους δούλους το δικαίωμα, να μηνύουν στον φρούραρχο της Ρώμης, την κακή συμπεριφορά των κυρίων τους (ο νόμος αυτός θα καταργηθεί το 625 από τη «χριστιανική» Σύνοδο της Ρεμς και πλέον «οι σκλάβοι δεν γίνονται δεκτοί σαν κατήγοροι»). Το δεύτερο, αφαιρούσε απ' τους ιδιοκτήτες δούλων, το προνόμιο ζωής και θανάτου πάνω τους. Με το ίδιο διάταγμα, απαγορευόταν αυστηρά και μια παλιά εγκληματική συνήθεια: Να πετάνε δηλαδή, έξω απ' τα τείχη της πόλης, ή να παρατάνε στο νησί Τιβερίνα του Τίβερη, όλους τους ηλικιωμένους κι άρρωστους δούλους. Μ' άλλα λόγια, όλους τους ανίκανους για περαιτέρω ξεζούμισμα.

Στο διάστημα που βασίλευσε ο Νέρων, τείνει σχεδόν να εξαφανιστεί η ποινή του θανάτου. Όπως μας πληροφορεί ο Τάκιτος: «Όποτε δεν μπορούσε ν' ακυρώσει μια θανατική καταδίκη, παραχωρούσε μια τόσο μεγάλη αναβολή στην εκτέλεση της ποινής, που ο καταδικασμένος είχε όλο το περιθώριο να πεθάνει από φυσικά γεράματα» («Χρονικό»). Ο Σουετώνιος, ως καλός αριστοκράτης, προσπαθεί να του βρει ελαττώματα, δίχως όμως να το κατορθώνει. Όλα τα μειονεκτήματα που

του αποδίδει στον σχετικό κατάλογο που παραθέτει -προηγείται ο κατάλογος με τα θετικά του στοιχεία- δεν είναι τίποτε άλλο από φιλολαϊκές πράξεις. Στην ουσία έχουν όλα τους μια κοινή συνισταμένη: Θίγουν κάποια αριστοκρατικά κεκτημένα. Είναι, λοιπόν, ο Σουετώνιος που αναφέρει το εξής περιστατικό: Όταν ο Νέρων πρωτοανέλαβε καθήκοντα αυτοκράτορα, η Αγριππίνα άσκησε πάνω του όλη της τη μητρική ψυχαναγκαστική πίεση, προκειμένου να τον πείσει να υπογράψει μια θανατική καταδίκη. Μη μπορώντας ν' αρνηθεί, έβαλε την υπογραφή του. Αμέσως μετά γύρισε προς το μέρος των αξιωματούχων και περίλυπος ψιθύρισε: «Αχ, γιατί μου μάθανε να γράφω;» («Νέρων»).

Μια απ' τις πιο αισχρές πλαστογραφίες της Ιστορίας, στοιχειοθετείται απ' τις υποκριτικές κραυγές των θεολόγων για τον «μητροκτόνο» Νέρωνα. Σήμερα η κριτική επιστήμη -αυτή που δεν υποτάσσεται σε κανενός είδους δόγμα- έχει ξεκαθαρίσει το πράγμα: Η εκτέλεση της μητέρας του Αγριππίνας, δεν ήταν τίποτε άλλο από μια συγκινητική μεγαλόψυχη παραχώρηση στον λαό. Στον λαό, που από καιρό τώρα ζητούσε το κεφάλι της στο πιάτο. Στα μάτια του φτωχόκοσμου, η Αγριππίνα αντιπροσώπευε την πιο αδυσώπητη εκμετάλλευση. Η πρόστυχη, όσο κι ακόλαστη αυτή γυναίκα, όταν διαπίστωσε πως ο γιος της δεν θα της επέτρεπε ν' ασχοληθεί με την αγαπημένη της ασχολία της εξουσίας, άρχισε να οργανώνει τη μια μετά την άλλη τις συνωμοσίες ενάντιά του. Σε καμιά περίπτωση δεν θεωρούσε, πως είναι για τα μέτρα της ο ρόλος της «επικλήρου χήρας». Το ποτήρι ξεχείλισε, όταν πήρε δημόσια το μέρος της γυναίκας του Νέρωνα, Οκταβίας, με την οποία ήταν σε διάσταση.

Κόρη του Κλαύδιου η τελευταία, παντρεύτηκε τον Νέρωνα ύστερα από υπόδειξη του πατέρα της, στα πλαίσια ενός καθαρά πολιτικού παιχνιδιού. Ποτέ δεν υπήρξε ο παραμικρότερος, έστω ψυχικός, δεσμός ανάμεσά τους. Αυτή, απ' την επόμενη κιόλας μέρα του γάμου τους, άρχισε να τον απατά. Παραδόθηκε ολόψυχα σε διάφορες ακολασίες, αλλάζοντας τους εραστές σαν τα πουκάμισα. Απ' την πλευρά του ο Νέρων, αφέθηκε στην πραγματική αγάπη της ζωής του, τη δούλα Ακταία. Είναι αυτή που όταν όλοι θα τον έχουν ξεπουλήσει, θα σταθεί πλάι του, κάτι παραπάνω από μια απλή ερωμένη. Η Οκταβία πέρασε γρήγορα στο στρατόπεδο των ολιγαρχικών. Συμμετείχε μαζί με την Αγριππίνα, στην κατάστροψη του πραξικοπήματος του Σύλλα.

Ο Σύλλας, επιτέθηκε νύχτα με μια ομάδα ένοπλων στον δρόμο που ακολουθούσε ο Νέρωνας, επιστρέφοντας απ' τον καθημερινό του περίπατο. Από σύμπτωση και μόνο, ο Νέρων έτυχε εκείνη τη νύχτα ν' απουσιάζει. Τελικά, το πραξικόπημα

κατεστάλη με την κινητοποίηση των, πιστών στον αυτοκράτορα, στρατευμάτων. Εκείνος, προς μεγάλη δυσαρέσκεια του λαού και των φίλων του, αρνήθηκε να επικυρώσει οποιαδήποτε, θανατική καταδίκη των πρωταίτιων. Αρκέστηκε στο να εξορίσει τον Σύλλα στη Μασσαλία. Παράλληλα, συμβούλευσε τη μάνα του, και την πρώην γυναίκα του, να δείξουν λίγο περισσότερη φρόνηση. Αλλά απευθυνόταν σε λάθος ανθρώπους. Απ' τη Μασσαλία, ο Σύλλας οργάνωσε μια νέα συνωμοσία, σε συνεργασία με τους στρατηγούς των Γαλατικών Λεγεώνων. Ύστερα κι απ' αυτό, ο αυτοκράτορας αναγκάστηκε να συγκατατεθεί στη δολοφονία του Σύλλα. (Οι ρωμαϊκοί νόμοι, επέβαλαν τη δολοφονία εκείνου που επιβουλευόταν τη ζωή του αυτοκράτορα, κι ήταν αδύνατο να συλληφθεί. Στη προκειμένη περίπτωση, ο Σύλλας ήταν πανίσχυρος στην περιοχή της Μασσαλίας).

Τη νύχτα που ο Νέρων παντρεύεται την ερωμένη του Ποππαία Σαβίνα, η Οκταβία τον καταριέται δημόσια. Σύμφωνα με τη Ρωμαϊκή Δωδεκάδελτο, θα έπρεπε να εκτελεστεί αυτοστιγμεί. Ο Νέρων όμως, παρακάμπτοντας την οργή του λαού, διατάσσει απλώς να εξοριστεί. Για ν' αντιληφθεί ο αναγνώστης το διαφορετικό επίπεδο ηθικής μεταξύ τους, αναφέρεται τούτο: Συνοδός της Οκταβίας στην εξορία της, στο νησί Πεντατάρια, ορίστηκε ο ναύαρχος του στόλου του Μισηνόν, απελεύθερος Ανικέτους. Επιστρέφοντας στην πρωτεύουσα, έκανε μια φοβερή καταγγελία: Η Οκταβία -ανάφερε- του δόθηκε στον δρόμο. Ύστερα, τον μέθυσε σ' ένα ολονύχτιο όργιο. Τη στιγμή που ο ναύαρχος είχε «ανάψει» για τα καλά, τον παρότρυνε να περάσει με το μέρος των στασιαστών και να οδηγήσει τον στόλο στη Ρώμη με στόχο τη θανάτωση του αυτοκράτορα. Τώρα πλέον, ο Νέρωνας δεν είχε άλλη διέξοδο. Μ' αυτοκρατορικό διάταγμα η Οκταβία ειδοποιείται ν' αυτοκτονήσει. Μα η κοινή γνώμη δεν ικανοποιήθηκε με την αυτοκτονία της. Ζητούσε επίμονα την εκτέλεση της συνένοχής της στη συνωμοσία του Σύλλα, Αгриππίνας. Απαίτηση ολότελα δικαιολογημένη, αν σκεφτούμε ότι η τελευταία δεν είχε παραμελήσει καμμιιά απολύτως ευκαιρία, που να μην προκαλέσει το κοινό αίσθημα. Η πίεση πάνω στον Νέρωνα, για εκτέλεση της μητέρας του, ήταν ασφυκτική. Αυτός αναγκάστηκε να ενδώσει. Έτσι, η Σύγκλητος εξουσιοδότησε τον ναύαρχο Ανικέτους πάλι, ν' αναλάβει την εκτέλεσή της. Σαν τρόπος θανάτωσης προκρίθηκε ο πνιγμός της. Η προσπάθεια του Ανικέτους και των βοηθών του όμως, να παρασύρουν την Αгриππίνα σε μια προορισμένη να βυθιστεί βάρκα στο λιμάνι της Νεάπολης, απέτυχε. Ήταν το εκτελεστικό απόσπασμα που έμελλε να γράψει το βίαιο τέλος στη πολυκύμαντη ζωή της ακόλαστης τούτης γυναίκας.

Παρ' όλη την υποκριτική αγανάκτηση της χριστιανικής παραφιλολογίας, η

αλήθεια είναι μια και μοναδική: Ο λαός δοκίμασε τη μεγαλύτερη ανακούφιση απ' την εξαφάνιση της Αγριππίνας. Η Σύγκλητος -ανανεωμένη σε μεγάλο βαθμό- τον τίμησε δημόσια για τη συγκατάθεσή του. Ο Σενέκας, που πρωτοστάτησε στη λήψη της απόφασης, το ίδιο. Η χριστιανική υποκρισία αγνόησε ηθελημένα, κάμποσα ιστορικά προηγούμενα, προκειμένου να διασύρει τον Νέρωνα. Λόγου χάρη ο Οκταβιανός Αύγουστος που εξόρισε τη διεφθαρμένη κόρη του Ιουλία. Ο Τιβέριος που εκτέλεσε τον Σαβίνο και τον Γερμανικό. Ο Κλαύδιος που θανάτωσε τη Μεσσαλίνα, ο Καλιγούλας, τέλος, που θανάτωσε τον Γέμελο. (Όπως αγνοήθηκαν και τα κατοπινά εγκλήματα του «Μέγα» Κωνσταντίνου, που ξεπάστρεψε σύζυγο, γιο κ.ά.)

Παρουσιάζουμε εδώ, ένα ελάχιστο δείγμα ανέντιμης παραποίησης της ιστορικής αλήθειας. Ο διδάκτορας στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης Μ. Κάρι, σχολιάζοντας τον θάνατο της Αγριππίνας, λέει και τα εξής: *«Ο αυτοκράτορας, που δεν ένιωσε καθόλου τύψεις, βοηθήθηκε στην πράξη του κι απ' τον Σενέκα που ισχυρίστηκε πως η Αγριππίνα συνωμοτούσε ενάντια στον Νέρωνα. Αλλά, όσοι γνώριζαν το παρελθόν της Αγριππίνας, μάλλον δεν ικανοποιήθηκαν με τούτη την εξήγηση»(!)* («Ρωμαϊκή ιστορία», τόμος Β', σελ. 189).

Μένει άναυδος κανείς με τη θρασύτατη όσο και χοντροειδή διαστρέβλωση των πραγμάτων...

Η δολοφόνος του Κλαύδιου -σε συνεργασία με τη γνωστή δηλητηριάστρια Λογκούστα- και του θετού της γιου Βρετανικού (δεδομένου ότι εμπλέκοντάς τον στις συνωμοσίες της, σφράγιζε ταυτόχρονα και την τύχη του)... Η πλέον ακόλαστη γυναίκα της ρωμαϊκής ιστορίας (μέχρι κι η Μεσσαλίνα υπολείπεται τη «δόξα» της)... Αυτή που οργάνωνε απόπειρες κατά της ζωής του ίδιου του παιδιού της... Τούτη λοιπόν η γυναίκα, διαθέτει σύμφωνα με το σεβαστό κύριο Κάρι, ένα παρελθόν που μας αποτρέπει να δεχτούμε ότι μπορεί να συνωμοτούσε! Τί να προσθέσουμε εμείς;

Αλλά, ο κύριος Οξφορδιανός επιχειρεί κι άλλη πλαστογράφηση της ιστορικής πραγματικότητας, όταν λέει πως ο Νέρων δεν ένιωσε καθόλου τύψεις. Ο Σουετώνιος («Νέρων», 17) μας ενημερώνει, πως απομονώθηκε για σημαντικό χρονικό διάστημα σ' ένα μικρό χωριό κι έκλαιγε τη μάνα του. Συμπληρώνει πως όλα τα επόμενα χρόνια, την έβλεπε στον ύπνο του να τον απειλεί μ' ένα μαστίγιο. Αν όλ' αυτά δεν λέγονται «τύψεις», τότε η λέξη χάνει κάθε σημασία.

Όμως, το θέμα του «μητροκτόνου» Νέρωνα, δεν εξαντλείται με την κριτική στις χριστιανογενείς ανοησίες. Υπάρχει ένα ακόμα μεγαλύτερο, απ' αυτές, πρόβλημα. Κι αυτό, σχετίζεται με τη στάση μιας μερίδας της «προοδευτικής» ιστοριογραφίας πάνω στο θέμα. Η μερίδα τούτη αρέσκειται να αυτοαναλύεται μιλώντας για διεφθαρμένους ρωμαϊκούς πληθυσμούς, έρμαια στις διαθέσεις του κάθε σχιζοφρενή αυτοκράτορα. Της είναι αδύνατο να καταλάβει ότι με παρόμοιους αφορισμούς, δεν κάνει τίποτε άλλο απ' το να σέρνεται ουραγός στην ουρά των χειρότερων μεταφυσικών. Είναι ανίκανη να συλλογιστεί ότι μιλώντας για σχιζοφρενείς αυτοκράτορες, είναι σαν να περιφρονεί τις όποιες εξελικτικές διαδικασίες. Κάποτε θα πρέπει να ειπωθούν μερικές σκληρές αλήθειες για την ποιότητα της υπάρχουσας ιστοριογραφίας, «προοδευτικής» και μη. Προς το παρόν αρκούμαστε σε μια μικρή παρατήρηση: Το να βρίζεις χυδαία τις επιλογές ενός λαού, σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί σαν η προτιμότερη μέθοδος προσέγγισης των προβλημάτων της εποχής του. Ας πάψουν πια να υποτιμούν τους λαούς της κάθε περιόδου. Πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι τα εκάστοτε λαϊκά στρώματα, διαθέτουν μια αυτοτελή δυναμική, κατά πολύ ισχυρότερη απ' την των αντίστοιχων κυρίαρχων. Δυναμική, που τα μετουσιώνει στον κυριότερο άξονα της ιστορικής καμπής.

Κλείνοντας το θέμα της Αγριππίνας, ας αναλογιστούμε ένα πράγμα: Το πόσα αποθέματα ψυχικού μεγαλείου πρέπει να έχει κάποιος, που θυσιάζει στη λαϊκή θέληση και την ίδια του τη μητέρα ακόμη...

Μια ακόμη εκτέλεση που έγινε επί Νέρωνα, ήταν κι αυτή του Πλάουτου, ενός δισέγγονου του Τιβέριου. Επρόκειτο για έναν αντιδραστικότατο αριστοκράτη που συνωμοτούσε στο φως της ημέρας. Παρά τις συνεχείς προειδοποιήσεις των φίλων του, ο Νέρωνας κατά τη γνωστή του τακτική, προτίμησε να τον εξορίσει στη Μικρά Ασία. Τον συμβούλεψε μάλιστα να σταματήσει τις σχέσεις του με κακοποιούς. Αλλά και στην εξορία του ο Πλάουτος εξακολουθούσε να συνωμοτεί. Έφτασε στο σημείο να οργανώσει μισθοφορικά τμήματα στρατού για να καταλάβει τη Ρώμη. Ο Νέρων μη μπορώντας ν' αποφύγει τη γενική αγανάκτηση, συγκατένευσε για την παραπομπή του στη δικαιοσύνη, που τον καταδίκασε σε θάνατο.

Γύρω στα 66 μ.Χ., η παραδοσιακή ολιγαρχία έχει φτάσει στα όρια της απόγνωσης. Μπροστά στα μάτια της συντελείται μια κοσμογονία. Τα στημένα, μέσα από αιώνες στυγνής καταπίεσης ιερά της, απειλούνται με σάρωμα. Δοκιμάζει ν' αντιδράσει με σπασμωδικές κινήσεις. Σπρωγμένη από ένα μηχανικό ένστικτο

αυτοσυντήρησης, οργανώνει τη μια συνωμοσία μετά την άλλη. Σ' έναν μόνο χρόνο, εκδηλώνονται έξι αριστοκρατικά πραξικοπήματα. Του Κάιους Λογκίνους, πρώην κυβερνήτη της Συρίας. Του Λούκιους Σιλάνους, απόγονου του Αύγουστου. Του Αντίστιους Βέστους και του Σκάπουλα, διοικητή των πραιτωριανών. Του παλιού εραστή της Αγριππίνας, Αντέτους και τέλος του Πείσωνα. Στο τελευταίο, ήταν αναμειγμένος κι ο πρώην παιδαγωγός του Νέρωνα, Σενέκας.

Ο Σενέκας τοποθετήθηκε στη θέση του παιδαγωγού, μαζί με τον Βούρρο, απ' τον Κλαύδιο. Ασπάστηκε τον Στωικισμό και υπήρξε συγγραφέας πολλών έργων. Στάθηκε πάντα μέγας συμφεροντολόγος κι υπόδειγμα ποταπότητας. Ο Ένγκελς τον αποκαλεί «θείο του Χριστιανισμού» κι υπογραμμίζει τα πιο κάτω, σχετικά με τη φιλοσοφία και τον τρόπο ζωής του:

Ο στωικός αυτός φιλόσοφος, που δίδασκε συνεχώς την αρετή και την εγκράτεια, ήταν μάστορας στις ραδιουργίες, που γίνονταν στην αυλή του Νέρωνα. Κάτι που ήταν αδύνατον να επιτευχθεί δίχως δουλοπρέπεια. Απέκτησε πολλά χρήματα, κι έναν σωρό άλλα αγαθά. Έτσι, ενώ είχε για παράδειγμα τον φτωχό Λάζαρο, ήταν στην πραγματικότητα «ο πλούσιος του Ευαγγελίου».

Ο Σενέκας απέκτησε τα πλούτη του, εκμεταλλευόμενος τη γενναιοδωρία του Νέρωνα. Φοβερός εκμεταλλευτής, αναδείχθηκε σ' έναν απ' τους πιο ονομαστούς τοκογλύφους του καιρού του. Ο Δίων Κάσσιος μας πληροφορεί, ότι ο πόλεμος στη Βρετανία έγινε για να εισπραχθούν οι δυσβάσταχτοι φόροι, από ένα τεράστιο δάνειό του στους Βρετανούς. Στα έργα του, που διασώθηκαν σχεδόν όλα, περιγράφει την ιδέα ενός παντοδύναμου κι απόλυτου θεού. Ταυτόχρονα επεξεργάζεται τη μοιρολατρική αιτιοκρατία των στωικών. Τα πάντα είναι προδιαγραμμένα και υπόκεινται στις θελήσεις της ειμαρμένης. Ο μόνος δρόμος σωτηρίας για τον άνθρωπο, είναι η τέλεια υποταγή κι εγκαρτέρηση. Ξεχωρίζει τους ανθρώπους σε δυο κατηγορίες: Στην πρώτη ανήκουν οι «φρόνιμοι», εκείνοι που περιφρονούν τον πλούτο. Στη δεύτερη βρίσκονται οι «ανόητοι», που κυνηγούν την εφήμερη δύναμη. Δεν θέλει βέβαια ρώτημα, για το αν ο ίδιος ανήκε στη δεύτερη.

Στις φιλοσοφικές του ενατενίσεις, εμφανίζεται οπαδός της ισότητας των ανθρώπων μπροστά στον νόμο. Είτε ελεύθεροι είναι αυτοί, είτε δούλοι. Όμως, ενάντια στα κηρύγματά του, ο Σενέκας ουδέποτε διανοήθηκε να παραιτηθεί απ' τη χρησιμοποίηση δούλων. Παράλληλα, οι φλογεροί του λόγοι κατά της πλεονεξίας,

δεν τον εμπόδισαν να συγκεντρώσει στα χέρια του, μια μεγάλη περιουσία. Οι θεωρίες του Σενέκα γι' ανθρώπινη συμπεριφορά στους δούλους, όπως και για την ισότητα δούλου-αφέντη, μοιάζουν καταπληκτικά με τα ακόλουθα λόγια του «Παύλου»: «Όλοι εμείς βαπτιστήκαμε διαμέσου τού ενός Πνεύματος σε ένα σώμα, είτε Ιουδαίοι, είτε Έλληνες, είτε δούλοι, είτε ελεύθεροι» (Προς Κορινθίους Α', 12: 13). Προλαβαίνουμε τον αναγνώστη από βιαστικά συμπεράσματα για την αξία τούτων των λόγων, λέγοντάς του ότι ο Χριστιανισμός, όχι μόνο δεν κατάργησε τη δουλεία, μα την έκανε ακόμα χειρότερη, ισχυριζόμενος ότι η ισότητα είναι μόνο ως προς τον Θεό.

Γεγονός είναι πως η φιλοσοφία του Σενέκα, αναγνωρίζεται ατόφια στις «Παυλιανικές Επιστολές». Ο Τερτυλλιανός, ο Λήψιος κι ο Ιερώνυμος, θεωρούν τον Σενέκα «δικό» τους, χριστιανό. Μάλιστα, ο Ιερώνυμος τον κατατάσσει στους «Πατέρες» της Εκκλησίας. Για να στηρίξει τον ισχυρισμό του, παραπέμπει στην αλληλογραφία του «Παύλου» με τον Σενέκα.

Η θέση του Σενέκα στ' ανάκτορα, γίνεται εξαιρετικά επισφαλής, όταν πεθαίνει ο Βούρρος το 62 μ.Χ. Στη θέση του Βούρρου τοποθετείται ο πρώην Σικελός «ληστής» Οφόνιους Τιγκελλίνους. Η αναρρίχηση του τελευταίου, στη θέση του αυτοκρατορικού συμβουλάτορα, θα πρέπει να ερμηνευθεί ως το πιο αποφασιστικό άνοιγμα του Νέρωνα, προς τα καταπιεζόμενα στρώματα. Ο Τιγκελλίνους, διαθέτοντας την αμέριστη συμπαράσταση του Νέρωνα, επιχειρεί να πλήξει θανάσιμα κάθε κοινωνικοθηρησκευτική θεωρία της ολιγαρχίας. Έτσι, παρατηρείται μια μεγάλη άνθηση οτιδήποτε ελληνικού. Αντίθετα, καταδιώκεται ανελέητα, κάθε αριστοκρατική «δεισιδαιμονία». Το μαχαίρι δείχνει να φτάνει στο κόκαλο, όταν ο Τιγκελλίνους πείθει τον Νέρωνα να υπογράψει ένα διάταγμα, σύμφωνα με το οποίο στερούνται το προνόμιο της ανοιχτής δίκης, όσοι επιδίδονται σ' αντικαθεστωτικές πράξεις.

Ο Σενέκας αντιλαμβάνεται πως τα γεγονότα τον προσπερνούν. Τόσο η τάξη που ανήκει, όσο κι η φιλοσοφία του, ο Στωικισμός, καταντούν απαγορευμένες έννοιες. Ο Νεοεπικουρισμός κατακτά συνεχώς έδαφος. Ο Σενέκας προσπαθεί να τον χτυπήσει μ' άναρθρες σχεδόν κραυγές απογοήτευσης. Συνάμα, οι Τιγκελλίνους-Νέρωνας, τον υποχρεώνουν να εγκαταλείψει το αυτοκρατορικό περιβάλλον. Η πυρπόληση της Ρώμης εκδηλώνεται σε μια τραγική γι' αυτόν περίοδο... Κατηγορεί ως εγκληματία τον Νέρωνα.* Τον οραματιστή της λαϊκής πολιτιστικής χειραφέτησης. Τον προστάτη των τεχνών και των γραμμάτων. Τον συμπαραστάτη των πεινασμένων και των κρυωμένων. Τον λάτρη της Ελλάδας και της ελληνικής

φιλοσοφίας.

[* Ο Νέρων, σύμφωνα με τον Τάκιτο, δεν βρισκόταν καν στη Ρώμη όταν συνέβη ο εμπρησμός της, αλλά στα θερινά ανάκτορα στο Άντιουμ, 56 χλμ. νοτίως της Ρώμης. Μάλιστα, όταν τον πληροφορήθηκε επέστρεψε τάχιστα, ανοίγοντας τ' ανάκτορα για τους πληγέντες και κάνοντας ό,τι μπορούσε για να τους ανακουφίσει. Την κατηγορία εναντίον του Νέρωνα για τον εμπρησμό της Ρώμης, ως αφορμή για την εκδίωξη των χριστιανών, απορρίπτει κι ο χριστιανός συγγραφέας Λακτάντιος.]

Βυθισμένος στα πελάγη της εντιμότητάς του ο Νέρων, φαντάζεται πως ο Σενέκας, αδιαφορεί για τα εγκόσμια. Μπροστά μας διαγράφεται ανάγλυφα το ψυχολογικό γκρεμοτσάκισμά του, όταν οι ανακρίσεις για τη συνωμοσία του Πείσωνα, θ' αποκαλύψουν τον ελεεινό ρόλο του πρώην παιδαγωγού του...

Ο Πείσων, ήταν ένας βαθύπλουτος γόνος, μιας απ' τις πιο παλιές οικογένειες της αριστοκρατίας. Έχοντας πλήρη επίγνωση των διεκδικήσεων της καταγωγής του, συμπεριφερόταν υπεροπτικά. Για καθοδηγητικό νου του πραξικοπήματός του, διάλεξε τον συναρχηγό της ανακτορικής φρουράς, Φαίνιο Ρούφο. Σημαντικό επίσης ρόλο, τόσο στην κατάστρωση, όσο και στην εξέλιξή του, έπαιξαν εκτός του Σενέκα, δυο ακόμα στωικοί λογοτέχνες: Ο Λουκανός κι ο Πετρώνιος. Ο Νέρωνας είχε απαγορεύσει τους στίχους του πρώτου, επειδή εξυμνούσαν τον αντιλαϊκό σκοταδισμό της αριστοκρατίας. Όσο για τον Πετρώνιο, είναι γνωστό ότι το «Σατυρικόν» του αριθμούσε στην αρχική του μορφή, 2.000 περίπου σελίδες. Σε μας έφτασαν μόνο 200. Είναι πιθανόν, ότι στις 1.800 εξαφανισμένες σελίδες του, ο Πετρώνιος θ' αποκάλυπτε πολλά πράγματα για τις αληθινές ρίζες του Χριστιανισμού και των επιδιώξεών του.

Αμέσως μετά την κατάπνιξη της συνωμοσίας του Πείσωνα, σημειώνεται μια έξαρση του απρόσωπου φαινομένου της Αστρολογίας... Ο Νέρων προσπαθεί ν' αντιδράσει, θέτοντας σ' εφαρμογή ένα συγκινητικό σχέδιο: Θέλει να εξαγοράσει όλους τους μορφωμένους Έλληνες δούλους, και να τους βάλει να διδάσκουν τον φτωχόκοσμο. Ένα είδος, δηλαδή, δημόσιας εκπαίδευσης. Ελπίζει πως έτσι, θα τον θωρακίσει, απέναντι στις σκοταδιστικές βλέψεις της ολιγαρχίας. Για τούτον τον σκοπό, προστάζει να φορολογηθούν όλοι οι ιδιοκτήτες ακινήτων. Ο φόρος που ορίζει, αντιπροσωπεύει ένα ολόκληρο ετήσιο εισόδημα. Το ποσό που συγκεντρώνεται είναι της τάξης των 200 εκατομμυρίων χρυσών νομισμάτων. Με το ποσό αυτό στα χέρια, ελπίζει να θέσει σε κίνηση ένα κολοσσιαίο πρόγραμμα κοινωνικής επιμόρφωσης. Βάζει μπρος το χτίσιμο θεάτρων, κτηρίων, κ.λπ. Ο

Νέρων παίρνει μέρος προσωπικά στις εργασίες. «Πολύ συχνά», αφηγείται ο Σουετώνιος, «τον έβλεπαν να δουλεύει μαζί με τους εργάτες, να σκάβει, να φτυαρίζει, να ζαλώνεται στους ώμους καλάθια με χώμα και πέτρες...».

Η θύελλα όμως πλησιάζει. Η αριστοκρατία κάνει ό,τι μπορεί για να τον συκοφαντήσει. Γράφει υβριστικά συνθήματα στους τοίχους, δωροδοκεί ασύστολα κ.λπ. Η στάση της ενθαρρύνεται κι απ' τις άκρως φιλελεύθερες ιδέες του Νέρωνα, σχετικά με την ελευθερία και τον τρόπο έκφρασής της. «Δεν διέτασσε ποτέ ανακρίσεις για ν' ανακαλυφθούν εκείνοι που έγραφαν τα υβριστικά για την υπόληψή του επιγράμματα. Αν καμμιά φορά η Σύγκλητος, με δική της πρωτοβουλία, συνελάμβανε κάποιον συκοφάντη, ο Νέρωνας διέτασσε να μην τιμωρηθεί σκληρά», λέει ο Σουετώνιος.

Η αριστοκρατία εκμεταλλεύεται στο έπακρο την αυτοκρατορική εντιμότητα. Στην ουσία, δρα τελείως ασύδοτη. Προσεταιρίζεται τον διοικητή της Λουγδουνησίας, Βίντεξ. Αυτός σηκώνει το λάβαρο της προδοσίας και κατευθύνεται προς την Ιταλία. Μαζί του ενώνονται και τα στρατεύματα του διοικητή της Γερμανίας, Ρούφου. Αλλά κοντά στο Ουισόντιο, συμβαίνει ένα καταπληκτικό γεγονός: Τα στρατεύματα των Βίντεξ-Ρούφου εξεγέρθηκαν υπέρ του Νέρωνα! Να τονιστεί, πως όταν λέμε «στρατεύματα», εννοούμε τους απλούς στρατιώτες. Τα παιδιά του λαού.

Τελικά, ο Νέρων θα πέσει, ύστερα από ένα νέο πραξικόπημα. Αρχηγοί αυτή τη φορά, θα είναι οι Γάλβας, Όθων, Βιτέλλιος κι ο συναρχηγός -μαζί με τον Τιγκελλίνους- της ανακτορικής φρουράς, Νυμφίδιους Σαβίνους. Το πραξικόπημα τούτο θα τελεί κάτω απ' την «υψηλή προστασία» της Συγκλήτου. Απελπισμένος, αηδιασμένος και τρομαγμένος ο Νέρων, θ' αυτοκτονήσει το καλοκαίρι του 68 μ.Χ. Τη χαριστική βολή θα τη δεχτεί απ' τον απελεύθερο Επαφρόδιτο. Είναι αυτός, που τ' όνομά του αναφέρεται στην «επιστολή προς Φιλιπησίους»...

«Η μάχη που έδωσε ο Νέρωνας», θα πει κάποιος, «ήταν η μάχη του φωτός ενάντια στο σκοτάδι». Παραφράζοντας κάπως τη φράση του, είναι θεμιτό να πούμε, ότι ο Νερωνισμός υπήρξε το κύκνειο άσμα του φωτός για 1.500 χρόνια.